

Focus op Vakmanschap op vijf scholen

Zoeken naar *maatwerk*

Vanaf september krijgen de eerstejaars mbo'ers meer les, niveau-4-leerlingen kunnen na drie jaar een diploma halen en alle leerlingen krijgen een intensievere studieloopbaanbegeleiding. Dat zijn de belangrijkste speerpunten van het actieplan Focus op Vakmanschap.

Grotere groepen: een van de oplossingen voor de intensivering van de onderwijstijd

Doel van Focus op Vakmanschap: kwaliteitsverbetering van de opleidingen, meer gemotiveerde leerlingen, minder voortijdige schoolverlaters. Dit alles met een gesloten portemonnee. Daar komt in een later stadium dan nog de vereenvoudiging van de kwalificatiestructuur bij met minder kwalificatiedossiers. Sommige aoc's koppelen beide exercities aan elkaar.

Het grootste vraagstuk dat aoc's op moeten lossen is: hoe zorg je ervoor dat de leerlingen in de eerste klas meer les krijgen, zonder dat dit ten koste gaat van het onderwijs in latere jaren? Geen enkele school weet nog precies hoe volgend jaar eruit zal zien. Aan de inhoudelijke invulling wordt nog druk gesleuteld, de grote lijnen liggen over het algemeen wel vast.

Die grote lijnen laten drie oplossingsrichtingen zien. Grotere lesgroepen, meer opdrachtgestuurd werken en een modulair onderwijsaanbod, of een combinatie van deze drie.

Opdrachtgestuurd

Van de vijf geïnterviewde scholen hopen twee scholen dat ze de intensivering van de onderwijstijd in het eerste jaar kunnen organiseren door meer opdrachtgestuurd te werken. Bij AOC de Groene Welle noemen ze het Leren in de Praktijk-opdrachten: echte authentieke opdrachten vanuit school, stagebedrijf of elders. Bij AOC Oost werken leerlingen aan integrale opdrachten volgens het raamwerk van De Bie. Kennis, vaardigheden en praktijk zijn hier gekoppeld aan een opdracht en worden aan de leerlingen aangeboden op het moment dat de opdracht daarom vraagt. Leerlingen krijgen in het eerste jaar eenvoudige opdrachten en relatief veel begeleiding. In de volgende twee jaar neemt de complexiteit van de opdrachten toe en ook de mate van zelfstandigheid van de leerlingen. Daarmee neemt de begeleide onderwijstijd in de loop van de opleiding dus af.

Modulair

Clusius College en Prinsentuin College kiezen voor standaardisering. Onderdelen worden in modules of leerarrangementen aangeboden. Met name bij de avo-vakken en de vakken in de basis van de opleiding kunnen groepen samengevoegd worden. Dat geldt ook bij een onderdeel als ondernemerschap waar veel leerlingen mee te maken krijgen. Doordat er minder kwalificatiedossiers zijn, is er ook in het beroepsgedeelte meer gemeenschappelijkheid. En daar zit de winst.

Bij Prinsentuin krijgen leerlingen in het eerste jaar meer generieke vakken. Aan het eind van het tweede jaar moeten ze die hebben afgerond zodat ze in het derde jaar alleen nog beroepsgerichte vakken hebben. Het modulaire systeem geeft meer flexibiliteit, zegt Martijn Teunissen, stafmedewerker onderwijs en innovatie bij Prinsentuin College. “Over een jaar of twee, drie hopen we dat leerlingen zich kunnen inschrijven voor bepaalde leerarrangementen, of dat ze die in een eigen volgorde kunnen doorlopen, of dat ze onderdelen versneld kunnen doorlopen omdat alles in de elektronische leeromgeving staat.” In de loop van de opleiding en met de nieuwe

Vooraf bij de avo-vakken is het mogelijk om groepen samen te voegen

kwalificatiestructuur biedt het modulaire systeem ook de mogelijkheid om vrije keuzemodules in te voegen, onderdelen die bijvoorbeeld aansluiten bij de ontwikkelingen in de regio.

Groepsgrootte

Een derde oplossing voor de intensivering van de onderwijstijd is lesgeven aan grotere groepen. Lentiz kiest daarvoor, naast standaardisering. Het aoc realiseert dat door – nog meer dan nu – groepen samen te voegen. Net als op de andere scholen zijn de docenten daar druk bezig geweest om de lesstof opnieuw tegen het licht te houden. Dat is een van de positieve punten van Focus op Vakmanschap, zegt locatieleider Adri Reijm van Lentiz Maastrand: docenten zijn heel bewust met de leerstof bezig. Alles wordt opnieuw bekeken en gewogen, overlap wordt gefilterd, de stof wordt weer eens tegen het licht van beroeps- en eindexameneisen gehouden. En in het kader van efficiëntie wordt gekeken wat de docent per se moet behandelen en wat de leerling zelf kan bestuderen.

Studieloopbaanbegeleiding

Behalve de intensivering van de onderwijstijd is ook een intensievere studieloopbaanbegeleiding onderdeel van het actieplan. Alle scholen geven aan dat ze dat al goed aanpakten. Toch doen ze er vaak nog een tandje bovenop. Bijvoorbeeld met een verbeterde intake met de AMN-test, een studieloopbaan module, een train de trainerprogramma voor docenten, het inzetten van de reflecteerlijn, de inzet van één mentor per leerling, om maar een paar maatregelen te noemen. Het moet allemaal helpen om het aantal voortijdige schoolverlaters (vsv'ers) terug te dringen. Iets dat helemaal niet zo speelt bij de aoc's, zeggen de betrokkenen. Maar elke vsv'er is er één teveel, zeggen ze ook.

‘Ik ken nog geen een school die het lukt om te differentiëren in tempo’

Geen enkele school weet nog precies hoe volgend jaar eruitziet

*De beroepen
zijn
nauwelijks
veranderd,
alleen de weg
ernaartoe
verandert
steeds'*

Binden

Intensivering van de onderwijstijd en een snellere route van vmbo via mbo naar hbo. Dat zien de meest aoc's wel als winstpunt. De manier waarop, daar verschillen de meningen over. "Het is de combinatie: meer aandacht voor studieloopbaanbegeleiding, meer contact met de leerlingen en meer autonomie voor de leerlingen. Dat allemaal zal wel zijn uitwerking hebben", denkt Anne Marij Bijer, onderwijskundig beleidsmedewerker bij de Groene Welle. Meer zelfstandigheid past volgens haar bij het huidige type leerling en zou ze dus gemotiveerd houden voor school. "Een doorlopende leerlijn van primair onderwijs via vmbo naar mbo waarin de mate van zelfsturing toeneemt, is echter cruciaal." Bij Prinsentuin denken ze juist dat meer structuur, vooral in het eerste leerjaar, leerlingen bindt. Op dit moment draait een pilot waarbij leerlingen samen met de studieloopbaanbegeleider voor aanvang van het leerarrangement een leerwerkplan maken en dit vervolgens afwerken. Teunissen: "Leerlingen geven aan dat ze deze structuur erg waarderen." Maar hij merkt daar ook bij op dat er de laatste twintig jaar al heel veel is geherstructureerd waarvan we de effecten nog niet hebben kunnen meten. "De beroepen zijn nauwelijks veranderd, alleen de weg ernaartoe verandert steeds."

Maatwerk

Samenvoegen van groepen is een oplossing voor de intensivering van de onderwijstijd, maar het maakt het bieden van maatwerk lastig. En dat heeft alles te maken met het geringe deelnemersvolume van de opleidingen. "Een probleem dat de aoc's maar niet opgelost krijgen", zegt Hans Kroekenstoel, teamleider Groen van AOC Oost, mbo Almelo. "Het speelt vooral bij ongelijke aantallen van verschillende niveaus in een groep. Het is dan

lastig om groepen te vormen waarin ze samenwerken en elk een eigen rol heeft."

Maar het is niet alleen differentiëren naar niveau en inhoud, het is ook differentiëren in tempo. Daarvoor moet aan nogal wat voorwaarden worden voldaan. Reijm: "Is er voldoende verrijking aanwezig? Is er qua planning de mogelijkheid om de studie sneller te doorlopen. Ik ken eigenlijk nog geen school die dat qua onderwijslogistiek structureel lukt. Bovendien heb je dan breed inzetbare docenten nodig, maar de specialisten wil je ook niet kwijt."

Niveau twee

Voor één groep denkt iedereen dat de intensivering van de onderwijstijd niet gaat werken. Dat is voor de leerlingen van niveau twee. Reijm: "Die zitten straks meer in de schoolbanken, terwijl dat energieke aanpakkers zijn die juist meer praktijk moeten hebben. Bovendien laat het onderbelicht dat ook in de praktijk veel geleerd kan worden. Ook daar krijgen de leerlingen een goed beroepsbeeld en daarmee een antwoord op de vraag of ze wel op de goede opleiding zitten." Anke van Kruijssen, teamleider In- & Outdoor Styling van Clusius College in Hoorn: "Die leerlingen hebben op het vmbo Nederlands op referentieniveau 2F afgerond en moeten dat hier weer herhalen omdat wij een onderhoudsplicht hebben. Ze hoeven het niet op een hoger niveau af te ronden. Daar hebben ze geen zin in. Die zeggen: ik kom hier voor het beroep." ■

Bij een meer gelijke verdeling van niveaus is het makkelijker om groepen te vormen waarin leerlingen samenwerken en elk een eigen rol heeft

Kijk voor links bij dit artikel op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 5